

conditio existeret, sicut in modali dispositione contin- git, cui praefata dispositio ex interpretatione Scævola- lae Jureconsulti similis est.

ASSERTIO CLXII.

Cautio Mutiana in contractibus locum non habet cum sententia communi, idque in odium eorum, à quorum verbis actus pendebat, & qui dispositionem sic potuerunt concipere, ut negativæ conditionis verba potius modalia essent, quam conditionalia; quod in ultimis voluntatibus contraria ratione non obtinet, quippe cum à voluntate testatoris dumtaxat dependeat; nec quid possit imputari ei, in quem dispositio confertur.

ASSERTIO CLXIII.

Demonstratio falsa, cum de corpore constat, legatū non vitiat; nam cum ad eum finem demonstratio fiat, ut res quæ legata est, reddatur certa, si jam certa sit, nihil referre debet, an demonstratio falsa sit, vel vera.

ASSERTIO CLXIV.

Demonstratio falsa, quæ certi loci restrictionem continet, legatum reddit inutile, si res in eo loco non reperitur; veluti si testator dixerit: *Lego Titio centum, quæ in arca habeo, vel quæ ille apud me deposuit*; consideratur enim tanquam legatum certæ speciei: unde si quantitas non reperitur, vitari debet, tanquam si relictum esset aliquid, quod in rerum natura non reperitur.

ASSERTIO CLXV.

Legatum sub falsa demonstratione ita relictum: *Decem quæ Titius mihi debet, et do lego*, liberationis magis, quam quantitatis esse videtur: unde si debitum nullum sit, nullius momenti legatum erit, sed & si ita testator dixerit: *Lego Titio centum, quæ mihi Sempronius debet*, hæres gravatus non censetur dare quantitatem, sed actiones cedere adversus debitorem: idcirco si nihil debeatur, & consequenter nec actiones cedi possint, nullius momenti legatum erit, quasi rei impossibilis, & quæ non reperitur in rerum natura.

ASSERTIO CLXVI.

Demonstratio falsa circa consanguinitatem legatum non vitiat, quidquid Communis contra intellexerit; si tamen testator per errorem existimavit hæredem institutum, aut legatarium esse filium suum, aut fratrem, aut consanguineum, dispositio vitatur, quoniam hujusmodi demonstrationes causam finalem inducunt.

ASSERTIO CLXVII.

Legatum in liberam, aut absolutam alicujus voluntatem conferri non potest; in arbitrium tamen collatum, vel adjecta conditiones *si hæres, aut alius in Capitolium ascenderit*, jure ipso validum esse constat.

ASSERTIO CLXVIII.

Quoad sonum verborum, sive significandi modum, nihil interest, *si Titius in Capitolium ascenderit*, alicui legetur, an, *si Titius ipse voluerit*, cum utroque casu positum videatur legatum in voluntatem Titii, secus tamen quoad effectum juris, & ipsius legati validitatem, cum uno casu valeat legatum, altero non, ut Cumanus animadvertit.

ASSERTIO CLXIX.

Institutionem istam: *Quos Titius voluerit, hæredes instituo*, plerique putant captatoriam esse, & idcirco à veteribus improbatam; verius tamen crediderint alii, captatoriam non esse, sed idcirco improbatam, quod alienæ, & liberæ alterius voluntati commissa sit.

ASSERTIO CLXX.

Captatoriarum institutiones eæ dicuntur, quibus quis alterius voluntatem aucupatur, & captat: veluti si quis ita scriperit: *Instituo Titium, si me hæredem scripserit, vel si quid mihi in testamento suo reliquerit*; vel, *quæ ex parte me hæredem instituerit Titius, eum hæredem instituo*: unde constat aperte captatoriam dispositionem quamplurimum differre ab ea, quæ alienæ voluntati committitur, quod usque ad tempora Cumani non fuerant assequuti Doctores.

ASSERTIO CLXXI.

Institutionem hæredis in liberam alicujus voluntatem conferri non posse certum est; in arbitrium tamen posse, sicut legatum, cum Castellioneo, & Cumaniano contra Communem.

ASSERTIO CLXXII.

Legatum illud *si Titius arbitratus fuerit*, non conditionale, sed purum esse, & Titio non arbitrate, non corruere, sed ad arbitrium boni viri reducendum esse, contra Communem, cum Accursio, & Cumaniano.

ASSERTIO CLXXIII.

Fideicommissaria libertas in liberam hæredis voluntatem conferri potest his verbis: *Si hæres voluerit, fidei tuæ committo, ut Stichum manumittas*: directa verò non potest, utputa si ita dixerit: *Si hæres voluerit, Stichum liberum esse volo*.

ASSERTIO CLXXIV.

Qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, de jure Pontificio intestatus decedere non videtur; cum autem eo jure, sicut & civili captatoria voluntas permessa non sit, qualiter Decretalis illa, *Cum tibi*, quæ sub titulo de testamentis, continetur, intelligenda sit, obscurum videtur: mihi verò, vel communis intellectus magis probatur, vel Sarmienti interpretatio non displicet.

ASSERTIO CLXXV.

Fideicommissum uni ex familia, quem hæres eam morietur, elegerit, utile esse, & validum: quoniam fideicommissarii persona incerta omnino non est, sed ex electione hæredis venit certificanda.

ASSERTIO CLXXVI.

Hæres, cui à testatore aliquem eligendi de familia fuit facultas concessa, præcisè non tenetur eligere, sed causativè si velit unum tantum ad fideicommissum admitti, alias enim nemine electo, omnes de familia simul admittuntur.

ASSERTIO CLXXVII.

Emel ab hærede electione facta, statim electo res per fideicommissum relicta incipit deberi; idcirco si eidem ab hærede eadem res levetur, legatum tanquam creditori relictum non potest consistere.

ASSERTIO CLXXVIII.

Si hæredi à testatore simpliciter jus eligendi tribuatur, cum semel electione facta officio suo functus sit, amplius mutare voluntatem non potest; quod si tempore mortis, eligendi facultas concedatur, & ante elegerit, electionem revocare poterit.

ASSERTIO CLXXIX.

Si hæres pluribus de familia, vel extraneis hæreditatem, vel aliquam rem particularem cum morietur, restituere fuerit rogatus, & ex præmatura fideicommissi restitutione, alterius, quam ipsius præjudicium versetur, ante tempus mortis restitutionem prævenire non potest.

ASSERTIO CLXXX.

Si electionem in vita factam hæres non mutaverit, sed usque ad mortem in ea perseveraverit, ita demum electio morte hæredis confirmatur, si non antea moriatur electus; nam eo decedente ante hæredem morte hæredis electio non confirmatur.

ASSERTIO CLXXXI.

Electus ab hærede non ex dispositione ipsius, sed ex providentia, & voluntate primi testatoris in fideicommissum succedere videtur; idcirco cum pater spurio filio nihil possit relinquere, neque ipse hæres spurium filium testatoris poterit eligere.

ASSERTIO CLXXXII.

Hæredi proprium filium spurium ad fideicommissum eligere permittitur, quia non ab eo, sed à primo testatore fideicommissum capit.

ASSERTIO CLXXXIII.

Successor in Majoratu ad debita ultimi possessoris solvenda non tenetur, præterquam si Majoratus contemplatione, vel ad necessariam ejus utilitatem fuerint contracta.

ASSER-

De legato, quod in liberam, aut involuntariam, aut alterius voluntatem conferretur: assert. 2.

ASSERTIO CLXXXIV.

Successor in Regno ad debita prædecessoris solvenda non tenetur, nisi in bonis etiam liberis successerit: quo modo legem quandam Partitæ alias difficilem intelligendam existimamus.

ASSERTIO CLXXXV.

Proximior Majoratus possessor, licet causam ingratitudinis commiserit, ab ultimo possessore per exheredationem successione Majoratus privari non potest.

ASSERTIO CLXXXVI.

Locationi à prædecessore factæ, successore in Majoratu non tenetur stare.

ASSERTIO CLXXXVII.

Quamvis hæres unum de familia hæredem instituat; si tamen fundum extraneo legaverit, omnes de familia admittentur.

ASSERTIO CLXXXVIII.

Hæres unum de familia eligere rogatus, plures etiam poterit eligere, nisi de contraria testatoris voluntate consiterit.

ASSERTIO CLXXXIX.

Is, qui de familia electus est, ab eligente in favorem alterius de familia rectè gravari potest, in extranei utilitatem non potest.

ASSERTIO CXC.

Testator, qui eligere unum de familia in fundo hæredi concessit, si fundum extra familiam alienari prohibuit, tacitum fideicommissum in casum alienationis reliquisse familiæ videtur; idcirco si hæres gravaverit electum, ut fundum extraneo restituat, & tantundem pretii ei relinquat, cum propter sequens fideicommissum in extermum collatum alienatio inducatur, ex persona primi hæredis secundus oneratus intelligitur; ita ut ab eo post mortem electi, omnes de familia fundum petere possint.

ASSERTIO CXCI.

Is, qui ad fideicommissum ab hærede electus est, cæteris omnibus de familia præfertur; cæterum nemine electo, omnes in æquales partes admittuntur.

ASSERTIO CXCVI.

Si testator ita fideicommissum reliquerit: *Hæres meus per fideicommissum fundum Sempronio*, quamvis verbum, *dato*, vel æquipollens non sit expressum, quia tamen scriptura menti testatoris, & his, quæ scribi debere, congruit, fideicommissum tenere cum Bartolo defenditur.

ASSERTIO CXCVII.

Post Papiniani conjecturam, ex qua conditio *si sine liberis* tacitè subintelligitur, etiam tacita conditione fideicommissum est conditionale.

ASSERTIO CXCVIII.

Papinianus non addit conditionem, nec potuit, sed pietatis fecit conjecturam.

ASSERTIO CXCVI.

Ex conjectura pietatis sub conditione solvi, & sub contraria datum videri fideicommissum, juris potestate effectum est.

ASSERTIO CXCVII.

Sublatâ differentiâ, quæ jure Digestorum, inter lineam masculinam, & fæminiam viguerat, Justinianus Papiniani conjecturam, non tantum in liberis suis hæredibus, sed & in illis liberis, qui per lineam fæmininam descendunt, ampliavit.

ASSERTIO CXCVIII.

Onatio quamvis pie causæ facta ab eo, qui liberos non habebat, nativitate liberorum revocatur.

ASSERTIO CXCVI.

Liberi jam nati donationis tempore, non excludunt fideicommissum, licet multi diversè ferantur.

ASSERTIO CXCVI.

Naturales liberi substitutum excludant, perpetua fuit quæstio, una communis affirmat, non tantum legitimis, sed & naturalibus ex conjectura Papiniani substitutum excludi, altera negat: ego nihil certum

constitui, sed voluntatis esse quæstionem conjecturis eliciendam verius crediderim cum nonnullis.

ASSERTIO CC.

In proposito dubio nihil referre, an liberi naturales ex servili consortio, an ex concubina domi retenta sint; nam scrupulosa magis, quam vera distinctio est, semperque spectari debebit testatoris voluntas ex conjecturis elicitâ.

ASSERTIO CCI.

Cælibes, & orbos non fieri lege Papia incapaces, cum eis fuisse relictam testamenti factionem passivam, dummodo legi pareant, contra nonnullos.

ASSERTIO CCII.

Legatum annuum à cælibe lex Papia non auferebat, licet alia auferret, nisi intra centesimum diem legi paruisset.

ASSERTIO CCIII.

Non generaliter, sed potius ne lex Papia eludatur, credo Jurisconsultos legatum, donationem, fideicommissum, & mortis causâ donationem æquiparasse, & hæreditatis appellatione bonorum possessionem comprehendere docuisse.

ASSERTIO CCIV.

Substitutionem vulgarem, non verò jus accrescendi sicut lege Papia vocatum excludere, quodam Authore reclamante defendam.

ASSERTIO CCV.

In consilio Galli, ut pote non extenso à Scævola ultra pronepotem, non potuit devolvi hæreditas in causam caduci, quia in liberis usque ad eum gradum lex Papia jus antiquum intactum reliquit.

ASSERTIO CCVI.

Tante lege Papia, quemlibet bonorum possessionem petere, filios, & servos parentibus, & dominis potius se hæredes existere verius censeo.

ASSERTIO CCVII.

Regula Catoniana neque in legato ususfructus, neque in legato cælibi, & orbo relicto locum habebat.

ASSERTIO CCVIII.

Attenta lege Papia, neque ante aditam hæreditatem poterat legatarius optare, neque legatum ad hæredes transmittere.

ASSERTIO CCIX.

Legatum mortuo relicto, ut relicto latino, peregrino, & deportato, pro non scripto habetur.

ASSERTIO CCX.

In fideicommissis non juris civilis subtilitas, sed defunctorum voluntas observatur; idcirco fideicommissum deportari servo relicto sustinetur.

ASSERTIO CCXI.

Si servus cælibis hæres instituitur, & antequam jussu domini hæreditatem adeat, alienatus, vel manumissus fuerit, & ejus dominus intra centum dies legi Julæ, & Papie pareat, & nuptias contrahat, testamenti factionem habere dicitur; & idcirco adeundo, sibi, aut domino hæreditatem acquirit.

ASSERTIO CCXII.

Dotis causam semper, & ubique præcipuam esse debere propter publicam utilitatem, ut fæminæ facilius nubere, & liberorum procreacioni studere possint; idcirco ipsius favore quamplurima in jure statuta contra strictas disputandi rationes.

ASSERTIO CCXIII.

Si duo instrumenta reperiantur eodem die confecta, alterum dotis, & alterum mutui cum hypotheca, nec de prioritare consuet, in dubio instrumentum dotis antiquius præsumitur.

ASSERTIO CCXIV.

Si hypotheca fisci, cum hypotheca dotis concurrat, neque appareat, quæ prior sit, dotis hypotheca anterior præsumetur; imo hodie nova Justiniani constitutione, etsi certum sit hypothecam fisci anteriorem esse, dotis hypothecam præferri debere defendam.

ASSER-

De lege Papia, & de caducis volentis, assert. 1. & 2.

De privilegiis dotis, assert. 10.

ASSERTIO CCXV.

Privilegium tacitae hypothecae ad filios, & ad haeredes extraneos transmittitur: privilegium vero praelationis mulieri concessum, ad filios, non tamen ad haeredes extraneos transit.

ASSERTIO CCXVI.

Speciale privilegium dotis in hoc consistere, ut ex nuda promissione dotis actio nascatur, cum Bartolo contra Recentiores.

ASSERTIO CCXVII.

Incerta promissio dotis, speciali ipsius favore, & laxatis in hoc juris civilis regulis sustinetur.

ASSERTIO CCXVIII.

Quamvis alienatio rerum mobilium dotialium, a marito facta, tam veteri, quam noviori jure teneat; tamen si maritus solvendo non sit, dotis favore, ne uxor indotata maneat, revocabitur.

ASSERTIO CCXIX.

Si foemina pro muliere dotem promittat, Senatus-consulti Vellejani auctoritas cessat, ac dotis favore cum effectu obligatur.

ASSERTIO CCXX.

Privilegia dotis etiam in muliere sterili locum habere, cum sententia communi, contra nonnullos.

ASSERTIO CCXXI.

Debitum primipilare praefertur debito dotis propter summam Reipublicae utilitatem, quae in securitate hujus debiti versatur.

ASSERTIO CCXXII.

Conventionis verbum cum generale sit, tam nominatos, quam innominatos contractus comprehendit: nominati sunt, qui certum, & elegans nomen habent; innominati sunt (quicquid Baldus & alii contra contendunt) qui nomen elegans non habent.

ASSERTIO CCXXIII.

Permutationis contractus ex communi sententia in eo distinguitur ab innominato do ut des, quod ille, si species pro specie datur, celebratur; hic, si species pro genere, aut genus pro genere permutatur: sed ego cum nonnullis Recentioribus, & olim, & nunc longè verius crediderim, permutationem genus esse, & omnes contractus innominatos respectivos, ut species comprehendere, ideòque innominatum contractum esse.

ASSERTIO CCXXIV.

Donatio, cum non aliter, quam rei traditione celebraretur ante Justiniani constitutionem, nec nominatus, nec innominatus contractus fuit; post eam verò credebam olim, & nunc securè firmo contractum esse, & quidem nominatum, licet permulti contradicant, transactionem tamen innominatum contractum esse rectè defendunt quamplures.

ASSERTIO CCXXV.

Inter nominatas & innominatas conventiones hoc interest, quòd illae solo consensu actionem civilem specialem, & nominatam producant; haec autem non aliter, quam si causa subest, licet ante implementum obligationem naturalem producere cum communi sententia libenter probaverim.

ASSERTIO CCXXVI.

Acta, quae nuda appellantur, non improprie contractus esse innominatos arbitramur, licet quatuor tantum eorum species inveniantur, qui dicuntur respectivi, inter quae eam differentiam constituo, quòd illa licet jure civili, & pontificio etiam (ut verius est) actionem non producant, apud Hispanos tamen producant; si tamen contractus respectivi sint; nec apud nos actionem ante implementum pariunt.

ASSERTIO CCXXVII.

Nominatae conventiones nominatas actiones producant, id est, quae propria, & descripta formula in albo Praetoris habebant; innominatae verò generalem praescriptis verbis ad interesse, & conditionem ob causam ad repetendum habent. Dicitur autem praescriptis verbis actio, quòd à Praetore secundum verba praescripta conventionis daretur; ideòque licet actio in factum generalis sit, plures species comprehendens, tamen in factum civilis eadem est, quae & praescriptis verbis, quia datur etiam secundum factum.

SCRIPTIS VERBIS ACTIO, QUOD À PRAETORE SECUNDUM VERBA PRAESCRIPTA CONVENTIONIS DARETUR; IDEOQUE LICET ACTIO IN FACTUM GENERALIS SIT, PLURES SPECIES COMPREHENDENS, TAMEN IN FACTUM CIVILIS EADEM EST, QUAE & PRAESCRIPTIS VERBIS, QUIA DATUR ETIAM SECUNDUM FACTUM.

ASSERTIO CCXXVIII.

SI DETUR PECUNIA PRO RE, QUIA EMPTIONIS & VENDITIONIS SUBSTANTIALIA INTERVENIUNT, CONTRACTUM ESSE NOMINATUM EMPTIONIS AFFIRMO; SED SI SIMUL CUM PECUNIA ALIA SPECIES DETUR, QUAE VEL PECUNIAM EXCEDAT, VEL DE EJUS VALORE DUBITETUR, INNOMINATAM ESSE CONVENTIONEM DO UT DES, AD PAULUM, & CELSUM JURISCONSULTOS CONCILIANDOS VERIUS CREDIDERIM, & QUORUNDAM OBSTACULIS & NOVE, & VERÈ SATISFACIAM, UT ALIQUANDO FORSAN VIDEBIT LECTOR.

ASSERTIO CCXXIX.

SI SPECIES PRO SPECIE, GENUS PRO GENERE, SPECIES PRO GENERE, AUT È CONTRA GENUS PRO SPECIE DETUR, NON ESSE CONTRACTUM EMPTIONIS CONTRA CASSIANOS, & SABINIANNOS, SED PERMUTATIONIS, AUT INNOMINATAM DO UT DES, CUM NERVA, & PROCULO: IDEOQUE PRAESCRIPTIS VERBIS ACTIONEM DARI, AUT CONDITIONEM OB CAUSAM, VERISSIMUM CONSTITUO, & AB ALIORUM IMPUGNATIONIBUS IN SALMANTICENSI GYMNASIO DEFENDEBAM OLIM, NUNC ETIAM FACILÈ & VERÈ DEFENDI POSSE EXISTIMO.

ASSERTIO CCXXX.

DO UT FACIAS, & FACIO, UT DES, CONTRACTUS INNOMINATI, NEQUE EX FORMA INVENI, NEQUE EX IMPLEMENTO DISTINGUUNTUR, SED RES RESPECTU DANTIS EST DO UT FACIAS, RESPECTU VERÒ FACIENTIS, FACIO UT DES, SICUT VENDITIO DICITUR RESPECTU VIDENTIS, EMPTIO AUTEM RESPECTU EMENTIS; QUANDO AUTEM FACTUM TALE EST, QUOD LOCARI SOLET, NON EST INNOMINATUS CONTRACTUS, SED LOCATIONIS, QUIA MERCEDEM NON OPORTERE IN PECUNIA NUMERATA IN EO CONTRACTU INTERCEDERE VERIUS EXISTIMO.

ASSERTIO CCXXXI.

SI FACIAS QUOD LOCARI NON SOLET UT DECEM TIBI DEM, CONTRACTUS EST INNOMINATUS; & IDEO SEMPER ACTIO PRAESCRIPTIS VERBIS LOCUM HABEBIT, QUAE APPELLATUR IN FACTUM CIVILIS, EAMQUE JULIANUS QUOQUE CONCESSIT, LICET MALÈ PLERIQUE EXISTIMAVERINT IN EO À MARTIANO REPREHENDI, QUOD CIVILEM ACTIONEM IN EO CASU NEGABAT.

ASSERTIO CCXXXII.

CUM EX OMNIBUS CONTRACTIBUS, QUI À GRÆCIS APPELLANTUR SYNALLAGMA, CIVILIS ACTIO PRAESCRIPTIS VERBIS ORIATUR, & HUIUSMODI SIT CONTRACTU FACIO UT DES; NEGARI NON POTEST EX EO COMPETERE ACTIONEM ILLAM CIVILEM: QUOD, NE PAULUS JURECONSULTUS REPUGNET, INTELLIGENDUM ESSE TUEBOR, UBI INCIPIT IS CONTRACTUS À CONVENTIONE, IDEQUE INCOGNITA VULGÒ RATIONE.

ASSERTIO CCXXXIII.

CONTRACTUS INNOMINATUS FACIO UT FACIAS, SIMILISSIMUS EST CONTRACTUI NOMINATO MANDATI, PRODUCIT TAMEN ACTIONEM CIVILEM GENERALEM PRAESCRIPTIS VERBIS, QUAE SEMPER COMPETIT, UBI DE CONTRACTU, AUT ACTIONE DUBITATUR.

ASSERTIO CCXXXIV.

ACCEPTILATIO EST LIBERATIO PER MUTUAM INTERROGATIONEM, QUAE UTRIUSQUE CONTINGIT AB EODEM NEQU AB SOLUTIO: ET DUPLEX EST, VULGARIS, QUAE NONNISI VERBORUM OBLIGATIONEM DISSOLVIT: AQUILIANA, PER QUAM ETIAM ALIAE OMNES IN STIPULATUM DEDUCTAE, & NOVATAE DISSOLVUNTUR. DICITUR AUTEM ACCEPTILATIO AB ACCEPTO FERENDO; ACCEPTUM ENIM FERRE NIHIL ALIUD EST, QUAM FATERI SE AB ALIQUO ACCEPTISSE, & SIC VELUT IMAGINARIA SOLUTIO JUDICATUR, ID EST, QUAE SPECIEM SOLUTIONIS JURI CIVILI, REFERT, & OBLIGATIONEM TOLLIT.

ASSERTIO CCXXXV.

NOVATIONE TOLLITUR OBLIGATIO, QUAE INTER MODOS DISSOLVENDARUM OBLIGATIONUM À JUSTINIANO REFERTUR, & DEFINITUR, UT SIT PRIORIS DEBITI IN ALIAM NOVAM OBLIGATIONEM, VEL CIVILEM, VEL NATURALEM TRANSFUSIO, ATQUE TRANSLATIO. DICITUR AUTEM À NOVO, SIVE À NOVA OBLIGATIONE, NEC INTEREST QUAE OBLIGATIO PRAEDECAT, DUMMODÒ ALIQUA

De contractibus nominatis, & innominatis assertio 12.

De acceptilatione, & novatione, assertio 7.

De non numerata pecuniae exceptione, quae noviori jure biennio finitur assertio 6.

De rebus creditis, & si certum petatur assertio 14.

ALIQUA FUERIT, HOC EST, NATURALIS, CIVILIS, AUT HONORARIA, SIVE VERBIS, AUT RE, VEL LITTERIS, AUT CONSENSU PRAEDECENS CONSTITUTA FUERIT.

ASSERTIO CCXXXVI.

VERIUS JURE NEQUE PER ADDITIONEM, VEL DETRACTIONEM SUMMAE IN SECUNDA STIPULATIONE FACTAM, NOVATIONEM FIERI, NISI ID INTER CONTRAHENTES ACTUM ESSET CONTRA COMMUNEM SENTENTIAM DEFENDITUR.

ASSERTIO CCXXXVII.

QUAMVIS SECUNDA STIPULATIO PLUS QUAM PRIMA CONTINEAT, NISI ID ACTUM INTER CONTRAHENTES FUERIT, PRIOR PANDECTARUM JURE NON NOVABATUR, SED STIPULATOR EX UTRAQUE AGERE POTERAT; ITA TAMEN UT SI EX PRIMA EGESSIT, EX SECUNDA TANTUM AD ID, QUOD DEEST, AGERE POSSIT: SIN VERÒ EX SECUNDA, PRIOR EXTINGUATUR SOLUTIONE MAGIS QUAM NOVATIONE.

ASSERTIO CCXXXVIII.

NOVA JUSTINIANI CONSTITUTIONE, PRIORIS OBLIGATIONIS NOVATIO NON ALIAS CONTINGERE POTEST, QUAM SI INTER CONTRAHENTES EXPRESSE ACTUM FUERIT, UT NOVATIO FIAT PANDECTARUM TAMEN JURE, & SEculo JURECONSULTORUM INTER CONTRAHENTES ACTUM FUISSE SUFFICIEBAT, ET SI NON SPECIALITER, AUT EXPRESSE, SED TACITE TANTUM, HOC EST SIGNIS, VEL PRESUMPTIONIBUS À LEGE INDUCTIS.

ASSERTIO CCXXXIX.

NOVATIO OPE EXCEPTIONIS INDUCITUR HODIE, IN QUIBUS CASIBUS IPSE JURE INDUCEBATUR OLIM EX SENTENTIA QUORUNDAM, QUAE Nullo pacto sustineri potest: IDEO CIRCÒ CUM ALEXANDRO, FULGOSIO, & ALCIATO multis retrò temporibus longè verius crediderim, nec ope exceptionis induci NOVATIONEM POST JUSTINIANI CONSTITUTIONEM, NISI INTER CONTRAHENTES EXPRESSE ACTUM SIT, UT NOVATIO FIAT.

ASSERTIO CCXL.

NOVA JUSTINIANI CONSTITUTIO, QUAE NOVATIONEM FIERI PROHIBET, NISI EXPRESSE AGATUR, IN DELEGATIONE PROPRIÈ SUMPTA LOCUM NON HABET, SECUS TAMEN SI DELEGATIO IMPROPRIÈ FACTA SIT, QUONIAM DELEGANS NON LIBERATUR NISI EXPRESSE ACTUM SIT, CUM SENTENTIA COMMUNI, QUAE SORTASSIS NEE LEGE QUADAM PATRIAE ALTERATUR, UTPOTE CUM IN DIVERSIS TERMINIS LOQUATUR LEX ILLA; QUICQUID SCRIPTORES HUIUS REGNI CONTRA EXISTIMAVERINT, SED MALÈ QUIDEM, UT ALIQUANDO LECTOR VIDEBIT.

ASSERTIO CCXLI.

SCRIPTURAM EAM HABERE PRÆROGATIVAM, UT SEMPER PRO ILLA PRESUMENDUM SIT, NISI CONTRARIUM EVIDENTISSIMIS PROBATIONIBUS CONVINCATUR.

ASSERTIO CCXLII.

QUIA FACILÈ PECUNIAE CUPIDUS, SEU NECESSITATE OPPRESSUS, SPE FUTURAE NUMERATIONIS, RECEPISSE PECUNIAM FATETUR, QUAE STIPULANTIS MALIGNITATE CREDITA NON SIT, NON NUMERATAE PECUNIAE EXCEPTIO INTRODUCITA EST, QUAE OLIM AD QUINQUENNIIUM EXTENDEBATUR, NOVIORI JURE BIENNIO FINITUR.

ASSERTIO CCXLIII.

NON NUMERATAE PECUNIAE EXCEPTIO LOCUM HABET: SIVE SCRIPTURÀ, SIVE VERBIS QUISPIAM RECEPISSE FATEATUR: SED SI NOTARIUS NUMERATIONIS TESTIMONIUM IN INSTRUMENTO EXHIBeat, REUS CONDEMNABITUR.

ASSERTIO CCXLIV.

TANTUM IN CONTRACTU MUTUI PECUNIAE NON NUMERATAE EXCEPTIO PRODEST, IN ALIIS AUTEM OBLIGATIONIBUS EX ANTECEDENTI CAUSA DESCENDENTIBUS UNUSQUISQUE SUIS CONFESSIOIBUS ACQUIESCERE DEBEt.

ASSERTIO CCXLV.

PECUNIAE NON NUMERATAE EXCEPTIO INTRA BIENNIIUM OPOSITA, PROBATIONIS ONUS IN CREDITOREM TRANSFERT Eoque NUMERATIONEM NON PROBANTE ABSOLUTIO SEQUITUR.

ASSERTIO CCXLVI.

NON NUMERATAE PECUNIAE EXCEPTIO RENUNCIARI POSSE, VEL NON POSSE, DISPUTATIONIS GRATIA DEFENDITUR.

ASSERTIO CCXLVII.

REDENDI VERBUM AD EOS PROPRIÈ PERTINENT, QUI ALIENAM FIDEM SEQUUTI SUNT: QUOCIRCA EX PROPRIETATE FERMONIS REFERRI NON POTEST AD EOS, QUIBUS EX DELICTO, VEL EX LEGATO DEBETUR; IS ENIM, CUI EX DELICTO DEBETUR, ALIENAM FIDEM NON SEQUITUR, NEQUE IS, QUI DELINQUIT, PENAE CONSENTIT, VULT ENIM DELINQUERE, NON PENAM PATI: LEGATARIUS ETIAM FIDEM HAEREDIS SEQUITUS NON EST, TAMEN IMPROPRIÈ, ATQUE EX COMMUNI USU LOQUENDI, QUI VERBORUM PROPRIETATI PRAEVALET, NOMEN CREDENDI AD OMNES EXTENDITUR, QUIBUS EX QUACUNQUE CAUSA DEBETUR.

STO, VEL EX LEGATO DEBETUR; IS ENIM, CUI EX DELICTO DEBETUR, ALIENAM FIDEM NON SEQUITUR, NEQUE IS, QUI DELINQUIT, PENAE CONSENTIT, VULT ENIM DELINQUERE, NON PENAM PATI: LEGATARIUS ETIAM FIDEM HAEREDIS SEQUITUS NON EST, TAMEN IMPROPRIÈ, ATQUE EX COMMUNI USU LOQUENDI, QUI VERBORUM PROPRIETATI PRAEVALET, NOMEN CREDENDI AD OMNES EXTENDITUR, QUIBUS EX QUACUNQUE CAUSA DEBETUR.

ASSERTIO CCXLVIII.

REDITOR PROPRIÈ NON SOLUM DICITUR IS, CUI PURÈ DEBETUR, SED ETIAM, CUI IN DIEM DEBETUR, VEL SUB CONDITIONE, QUAE OMNINO EXITURA EST; AT VERÒ IS, CUI DEBETUR SUB CONDITIONE, QUAE INCERTA EST, PROPRIÈ, AUT SIMPLICITER CREDITOR NON DICITUR, SED CONDITIONALIS CREDITOR APPELLATUR.

ASSERTIO CCXLIX.

MUTUUM DIVERSIMODÈ DEFINIRI SOLET; MIHI PLACUIT SEMPER DEFINITIO BARTOLI, UT SIT CONTRACTUS CELEBRATUS DATIONE VERA, VEL FICTA, REI CONSISTENS IN PONDERE, NUMERO, VEL MENSURA, CUM SPE RECIPIENDI TANTUNDÈM IN GENERE SUO.

ASSERTIO CCL.

RES QUAE CONSISTIT IN PONDERE, NUMERO, VEL MENSURA, SI PENE ALIQUEM DEONATUR, AC EIDEM CONCEDATUR, EXPRESSE, UT FRUI POSSIT, VEL UT TANTUNDÈM REDDERE LICEAT, ADHUC DEPOSITI MANET CONTRACTUS, NEC IN MUTUUM CONVERTITUR PROPTER ADJECTIONEM CONDITIONIS TEMPORE DEPOSITI FACTAM; QUAE LICET CONTRACTUS DEPOSITI MODUM EXCEDAT, NON TAMEN EST CONTRA IPSIUS SUBSTANTIAM: QUOD SI DEPOSITO SIMPLICITER, & ABSQUE ulla CONDITIONE FACTO, POSTMODUM INTER PARTES CONVENERIT, UT TANTUNDÈM REDDERE, VEL DEPOSITO UTI LICEAT, DEPOSITI CONTRACTUS FINITUR, & VERUM MUTUUM ESSE INCIPIT.

ASSERTIO CCLI.

SI RES CONSISTENS IN PONDERE, NUMERO, VEL MENSURA CREDATUR ALTERI QUAMVIS IPSE EADEM NUMMORUM CORPORA MUTUANTI REDDIDERIT, ADHUC MUTUI CONTRACTUS ERIT, SUFFICIT ENIM MUTUUM AB INITIO EO ANIMO FACTUM, UT IDEM IN GENERE REDDERETUR, LICET EX ACCIDENTI ALITER FIAT.

ASSERTIO CCLII.

MUTUUM IN HIS REBUS CONSISTIT, QUAE IN PONDERE, NUMERO, MENSURAE CONSTANT, QUONIAM EJUS NATURAE SUNT UT POSSIT QUIS PROPRIÈ IN CREDITUM IRE, EARUM DOMINIUM TRANSFERENDO, & SIBI SATISFIERI PER SOLUTIONEM ALIARUM EJUSDEM GENERIS, QUAE TANTUNDÈM PRAESSENT PROPTER OMNIMODAM SIMILITUDINEM; QUOD IN ALIIS REBUS NON CONTINGIT, IN QUIBUS SI ALIQUIS IRET IN CREDITUM, EARUM DOMINIUM TRANSFERENDO, EVENIRET, UT CUM ALIA RES SOLVENDA SIBI ESSET PRO RE, QUAM DEDIT, DAMNUM PATERETUR, CUM NULLA SIT TAM AQUALIS AESTIMATIONIS, UT IPSIUS SOLUTIONE SATISFACTUM CREDITO VIDERI POSSIT.

ASSERTIO CCLIII.

DEBITORI MUTUAM REM ALIQUAM ACCIPIENTI, NON LICET INVITO CREDITORE REM ALTERIUS GENERIS SOLVERE, NISI IMMINENTE NECESSITATE, & ALIIS INTERVENIENTIBUS, QUAE À JURE REQUISITA SUNT: NEC ETIAM LICET PRO VINO, TRITICO, VEL ALIA RE, QUAE IN PONDERE, VEL MENSURA CONSISTAT, PECUNIAM SOLVERE; CUM BARTOLO, & COMMUNI, CONTRA NONNULLOS.

ASSERTIO CCLIV.

PECUNIAM NON TAM EX SUBSTANTIA, QUAM EX QUANTITATE CONSIDERANDAM ESSE, IDEO CIRCÒ SUMMO, STRICTOQUE JURE LICERE DEBITORI ALTERIUS GENERIS PECUNIAM SOLVERE, QUAM CUIUS CREDITA ERAT, DUMMODÒ AEQUIVALEAT ACCEPTAE.

ASSERTIO CCLV.

REDITOR SICUT INVITUS NON COMPPELLITUR ALIUD PRO ALIO, ETIAM SI MELIUS SIT, ACCIPERE; ITA NEQ; ALIUM FIDEJUSOREM PRO ALIO: IDEO CIRCÒ COMPPELLENDUS NON EST MUTARE FIDEJUSOREM ETIAM OBLATO ALIO AEQUÈ IDONEO, NEQUE UNUM PIGNUS PRO ALIO, ET SI SIT AQUALIS VALORIS; EX CAUSA TAMEN COMPPELLI POTERIT PIGNUS AEQUÈ IDONEUM ACCIPERE, CUM IN EO NULLA VERSETUR UTILITAS, FIDEJUSOREM VERÒ NUNQUAM; QUONIAM CREDITOR JUSTÈ POTEST DE UNA PER